

„Szépen az ír és beszél, akinek sikerül még a bonyolult
gondolatait is egyszerűen és világosan előadni.”
(Illyés Gyula)

Kedves 3. osztályos Tanuló!

Bizonyára megfigyelted már, hogy az írók, költők milyen érthetően, pontosan és szépen fejezik ki gondolataikat.

Ez a *Fogalmazás munkafüzet* abban segít, hogy te is szépen beszélj és írd, mindig érthetően fogalmazd meg a gondolataidat. Ha rendszeresen gyakorolsz, hamarosan megtanulod, hogyan lehet érdekes, hangulatos fogalmazásokat írni.

A feladatok között könnyebben eligazodsz, ha figyelsz a következő jelekre.

Ezek alapfeladatok.

A feladat több gondolkodást kíván. Törd egy kicsit a fejed!

A fogalmazásfüzetedbe írd!

Olvasd fel hangosan, helyes kiejtéssel!

Ezeket a feladatokat párban vagy csoportban is elvégezhetitek.

Játsszatok!

Ismerkedj meg az ajánlott könyvvel!

Ez a kiegészítő anyag jele.

Fogadd meg a következő tanácsokat!

Mindig olvasd át a munkádat, és ellenőrizd a leírt mondataidat!

A javításhoz a munkafüzet 86. oldalán látható jeleket használd!

Tanulás közben segítségére lehetnek a következő könyvek.

- ★ *Magyar szinonimaszótár* (Akadémiai Kiadó, Budapest)
- ★ *Magyar értelmező kéziszótár* (Akadémiai Kiadó, Budapest)
- ★ *A magyar helyesírás szabályai* (Akadémiai Kiadó, Budapest)
- ★ O. Nagy Gábor: *Magyar szólások és közmondások* (Gondolat Kiadó, Budapest)
- ★ Hegedűs Ferencné: *Szóbúvár* (Apáczai Kiadó, Celldömölk)

Egész évi munkádhoz sok sikert kívánunk!

A szerzők

Kapcsolatteremtés

Újra együtt az iskolában

Elmúlt a nyári szünet, megkezdődött az új tanév. Remélem, azért nem vagy szomorú! Hiszen az iskolában nap mint nap új titkok, kihívások várnak rád. Ismét együtt lehetsz az osztálytársaiddal, a barátaiddal, akiket az előző tanévben megismertél, megszerettél. Rengeteg mesélnivalód van, ugye? És bizonyára te is kíváncsian várod a társaid élménybeszámolóját.

Ne félj, nem fogsz unatkozni, mozgalmas napok várnak rád!

- 1.** Meséljétek el röviden egyik kedves nyári élményeteket! Törekedjete arra, hogy a beszámolótok érdekes legyen! Beszélgetés közben figyeljete egymásra, tegyetek fel kérdéseket a társaitoknak!

- 2.** a) Az iskolában naponta sok ismerőssel találkozol, akiket illik üdvözölni. Kinek hogyan köszönsz? Kösd össze a köszönéseket azokkal a személyekkel, akiknek mondd!

igazgató

Szia!

nagymama

Helló!

tanító néni

Szevasz!

osztálytárs

Jó napot kívánok!

édesanyád

Csókolom!

a barátod apukája

Viszontlátásra!

ismeretlen felnőtt

Kezét csókolom!

barát

Szervusz!

- b) Alakítsatok párokat! Találjatok ki olyan helyzeteket, amikor a fenti módon köszöntök!

- 3.** Játsszatok némajátékot! Fejezzétek ki arcjátékkal és kézmozdulatokkal a következőket!

★ Maradj csöndben!

★ Gyere, legyél a padtársam!

★ Ne ülj mellém!

★ Engem nem érdekel, amit mondasz.

★ De csodálatos lehetett!

★ De szép az új táskád!

★ Hű, de éhes vagyok!

★ Nem megyek oda hozzád!

4. a) Hogyan üdvözlöd a társaidat, amikor a szünidő után újra találkoztok?

b) Mikor és hol hallhatók a következő mondatok?

- ★ Szia Lili! De jó, hogy újra látlak!
- ★ Hű, mekkorát nőttél a nyáron!
- ★ Szevasz Viki! De jó lenne, ha megint te lennél a padtársam!
- ★ Helló Tibi! Úgy hiányoztál, mint púp a hátamról!
- ★ Te Saci, úgy nézel ki, mintha pincében napoztál volna!
- ★ Csá srácok! Ugye hiányoztam már nektek?
- ★ Dóri, te csokival kenegtetted magad, hogy ilyen szép barna vagy?

kedves
őszinte
gúnyos
rosszindulatú
humoros
nagyképű
szeretetteljes

c) Melyik mondatnak milyen a hangulata? Kösd össze a megfelelő szóval!

5. Alakítsatok csoportokat! Figyeljétek meg a képeken ábrázolt eseményeket! Válasszátok ki és játsszátok el az egyik jelenetet!

a) Új tanuló érkezik az osztályotokba. Fé-
lénken áll a terem ajtajában, nem tudja,
mit csináljon. Fogadjátok barátságosan
új társatokat!

c) Valami fontosat szeretnél kérdezni
a tanító nénitől, aki éppen egy fel-
nőttel beszélget a folyosón. Hogyan
szólítanád meg? Légy illedelmes!

b) A tanító néni megkér, hogy hozd el a ta-
nári szobából az albumot. Kérd udvaria-
san az ott tartózkodó tanártól!

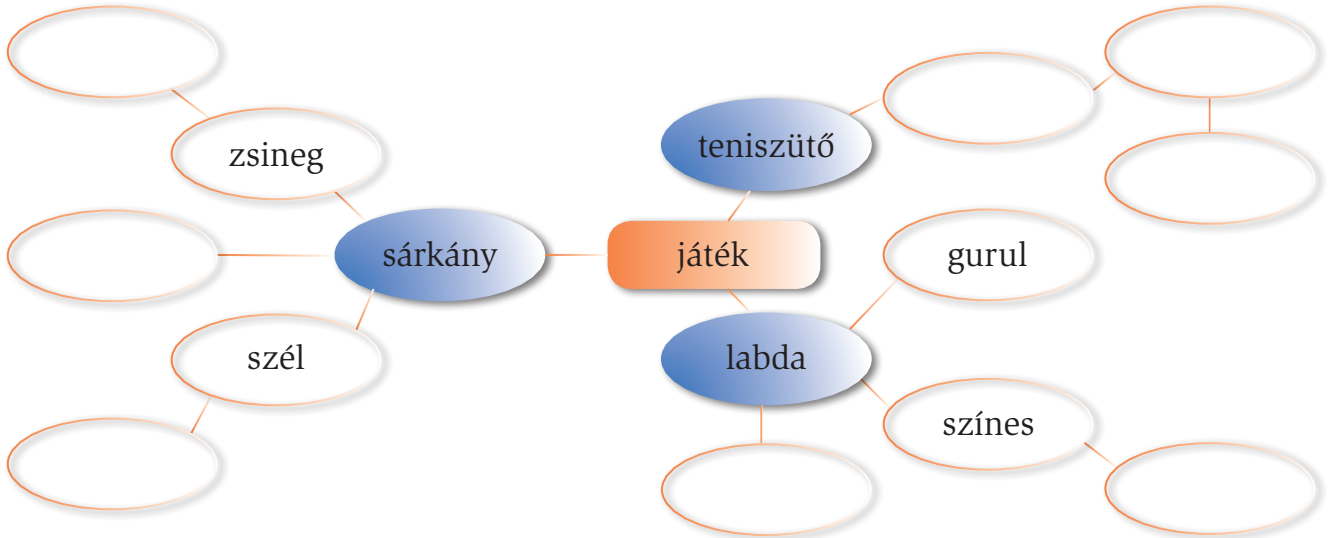
d) Szünetben a folyosón véletlenül ösz-
szeütközel egy másodikos gyerekkel.
Összekoccan a fejetek, és nagyon fáj.
Hogyan beszélnétek meg a dolgot?

A fogalmazás építőelemei

A szavak

1. a) Gyűjts szavakat a képről! Írd őket az ábrába!

b) Alkoss mondatokat a képről a gyűjtött szavak felhasználásával!

2. a) Mi jut eszedbe a képekről? Gyűjts a képekhez kapcsolható szavakat!

b) Hasonlítsátok össze a megoldásaitokat! Ugyanazokat a szavakat írtátok? Magyarázzátok meg, mit tapasztaltatok!

3. a) Milyen esemény jut eszedbe a képről?

b) Válaszd ki a képhez kapcsolható szószerkezeteket! Kösd őket a képhez!

fára mászik
sáros cipő
elszakadt nadrág
letört gally
kárt okozott
zűmmögő méhecske
ügyesen kapaszkodik
vastag faág
hangos kiabálás
kellemes zene
szerencsésen megúsza

c) Találj ki egy történetet a képről! Használd a kiválasztott szószerkezeteket!

4. a) Vizsgáld meg a következő szavak jelentését! Melyik szó nem illik a sorba? Húzd alá a kakukktojást! Indokold a választásodat!

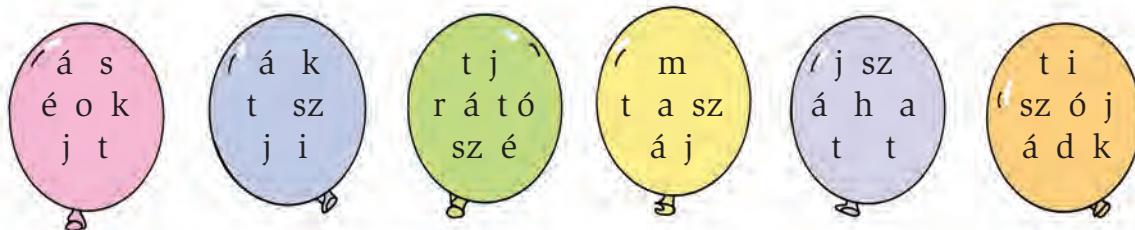
- ★ pajkos, csintalan, játékos, bájos, rakoncátlan
- ★ jámbor, szelíd, hűséges, kedves, békés
- ★ lusta, gyenge, rest, naplopó, dologtalan

b) Alkossatok szószerkezeteket az előző szavakkal!

c) Foglaljátok mondatba az aláhúzott szavakat!

5. a) Állíts össze a lufikban található betűkből olyan szavakat, amelyek a **játék** szó szócsaládjához tartoznak!

b) Találjátok ki egy történetet a betűkből összeállított szavakkal!

Mutassátok be, játsszátok el, hogy milyen mozdulat, cselekvés jut eszetekbe a következő szavakról!

síléc, csónak, lekvár, szúnyog, patkó, labda, fűrés, seprű

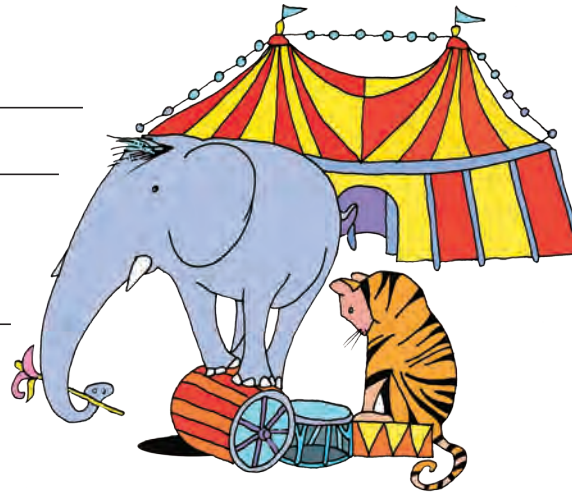
A mondatok

1. a) Alkoss a szavakból mondatokat, és írd le őket! Próbálkozz többféle megoldással!

megérkezett a tegnap cirkusz

is állatokat magukkal hoztak

este előadásokat az tartják és délután

- b) Hasonlítsátok össze a megoldásaitokat! Mit tapasztaltatok?

2. Játsszátok el a következő jeleneteket!

- ★ Szeretnéd megnézni az előadást. Hogyan kérnéd meg a szüleidet, hogy vigyenek el a cirkuszba? Légy meggyőző! Indokold meg a kérésedet!
- ★ Édesanyád megkér, hogy vedd meg a cirkuszjegyeket. Hogy zajlik a jegyvásárlás?

3. a) A következő mondatokat a cirkusz jegypénztáránál hallottam. Húzd alá az általad helyesnek tartott kérdéseket! Mondd el, hogy miért nem helyes a többi!

- ★ Adjon két jegyet!
- ★ Jó napot kívánok! Két jegyet kérek a délutáni előadásra!
- ★ Két jegyet kérek.
- ★ Kezét csókolom! Engem az anyukám küldött, hogy jegyet vegyek az előadásra, mert ő nem ért rá eljönni.
- ★ Csókolom! Kérek két jegyet a délutáni előadásra! Köszönöm.

- b) Játsszátok el a jegyvásárlás folyamatát az odaérkezéstől a fizetésig!

4. a) Olvasd el a következő mondatokat! Írd melléjük, melyik milyen szándékot fejez ki!

- ★ A megszelídített állat is lehet veszélyes. _____
- ★ Ne nyúlj az állatok ketrecébe! _____
- ★ Hány éves lehet ez az elefánt? _____
- ★ Bárcsak nekem is adna egy lufit a bohóc! _____
- ★ Hű, de hajlékony ez az akrobata! _____

b) Alkoss mondatokat a képről! Fogalmazd meg a gondolataidat különböző szándékot kifejező mondatfajtákkal!

5. Alakítsd át a következő mondatot kérdéssé, felszólítássá, felkiáltássá!

A bűvész nyulat varázsolt elő a kalapjából.

6. a) Bővítsd fokozatosan a mondatot a zárójelben lévő kérdések segítségével!

A gyerekek tapsolnak.

(Hogyan?)

(Hol?)

(Mikor?)

(Milyen?)

b) Az a) feladat melyik mondatából tudjuk meg a legtöbbet? Miért?

c) Próbáljátok meg tovább bővíteni az utolsó mondatot!

7. A cirkusz nézőterén a bohócok előadásáról beszélgetett két gyerek, de a zshivajtól csak a mondataik eleje hallatszott. Vajon mit mondhattak egymásnak?

Megint _____

Jaj, de _____

Hű, _____

Milyen _____

Nini, _____

Bárcsak _____

De szeretnék _____

8. Vegyetek elő dobókockát, és felváltva dobjatok! Fejezzétek be a mondatot a dobott számhoz tartozó kötőszónak megfelelően! Próbálkozzatok többféle megoldással!

Dávid hangosan nevetett, _____

de

pedig

mert

ezért

és

amikor

9. a) Tagold mondatokra függőleges vonalakkal a következő szöveget!

Az előadás végén felsorakoztak a porondon a szereplők a nézők lelkesen tapsoltak körbevezették az állatokat is a bohócok mutattak még néhány tréfas jelenetet végül a cirkuszigazgató elköszönt a közönségtől.

- b) Másold le helyesen a szöveget!

Álljatok körbe! Az egyik gyerek kezdjen el egy mondatot, a jobb oldalán álló társa pedig fejezze be! Majd ő kezdjen el egy új mondatot, amit a tőle jobbra álló gyerek fejezzen be! Így haladjatok, amíg körbe nem értek!

A mondatok tartalmi kapcsolata

1. a) Olvasd el a következő mondatpárokat! Húzd alá azokat, amelyek tartalma kapcsolódik egymáshoz!

- ★ Petra szomjas. Kér egy pohár vizet.
- ★ Éva lázas. Hirtelen zajt hallottam.
- ★ Elővettem egy ecsetet. Festek egy őszi képet.
- ★ Csöpög a csap. Meglocsolom a virágokat.
- ★ Holnap kirándulni megyünk. Busszal utazunk.
- ★ Hatalmas felhők gyülekeznek az égen. Már zuhog is az eső.

- b) Fogalmazd át az alá nem húzott mondatpárokat úgy, hogy tartalmi kapcsolat legyen közöttük!

2. Kösd össze a tartalmilag kapcsolódó mondatokat!

A fiúk kitartóan edzettek.

A ház elé tulipánhagymákat ültet.

Zsófi szívesen kertészkedik.

Érdekes történetek vannak benne.

A szőlőskertben megérett a szőlő.

Meg is nyerték hétvégén a focikupát.

Születésnapomra egy könyvet kaptam.

Holnap kezdődik a szüret.

3. Olvasd el a mondatokat! Egészítsd ki őket egy-egy kapcsolódó mondattal!

a) Itt van az ősz. _____

Gergő futott a leggyorsabban. _____

Színes leveleket gyűjtöttem. _____

Tegnap ajándékot kaptam. _____

b) _____ Csuromvizesen értem haza.

_____ A tanító néni megdicsért.

_____ Vettem egy liter tejet.

_____ A váza leesett és összetört.

4. Pótold az eseménysor hiányzó mondatát! Figyelj, hogy kapcsolódjanak egymáshoz a mondatok!

a) Az egyik reggel bizony elaludtam. _____

Éppen nyolc óra volt, amikor beléptem az osztályba.

b) Peti az úttest másik oldalán észrevette a barátját. _____

Egy autó csikorgó fékezéssel állt meg a rémült gyerek előtt.

5. a) Figyeljétek meg a következő mondatpárokat! Beszéljétek meg, hogy van-e kapcsolat közöttük!

Egy szép erdei tisztásra értünk. **Ott** futballoztunk az új labdával.

A kertben nagy gödröket ástunk. **Ezekbe** ültetjük majd a facsemetéket.

Kedves madarunk a gólya. Ősszel **ő** is melegebb vidékre költözik.

Anyukámnak tegnap volt a születésnapja. Vettem **neki** egy csokor rózsát.

Négykor találkozom a barátommal. Edzésre megyek **vele**.

b) Húzzátok alá az első mondatban azt a szót, amelyikre a második mondatban kiemelt szó vonatkozik!

6. Bővítsétek a második mondatot olyan szóval, amelyik megteremti a kapcsolatot a két mondat között! Dolgozzatok az előző feladathoz hasonlóan!

Kaptam egy új kerékpárt. Iskolába mentem.

Szombat délelőtt múzeumban voltam. Gyakran járok.

Megnyertem a mesemondó versenyt. Megdicsértek.

Gesztenyét gyűjtöttünk a parkban. Bábut készítünk.

7. Alkoss az összetartozó képekről egymáshoz kapcsolódó mondatokat! Írd le őket!

8. a) Mondj mindegyik szópárral két összefüggő mondatot!

születésnap – kedveskedik

elmondja – hallgatja

gurult – dobták

ügyesen – telik

kapta – olvasta

kiállt – sírt

verseny – győzött

falevél – szél

b) Írj le három mondatpárt!

A játékvezető vegyen a kezébe egy tárgyat (szivacsot, vonalzót, krétát, könyvet stb.), és mondjon róla egy mondatot! Ezután adja tovább a tárgyat! Aki megkapja, mondjon róla egy újabb mondatot, de ne ismétlje az előzőekben elhangzottakat! Ügyeljete arra, hogy mondataitok változatosak legyenek!

A szöveg jellemzői

1. a) Olvasd el a következő szöveget!

A gólya szeretettel gondoskodik kicsinyeiről. A két szülő közül az egyik a fészeken marad, amíg a másik élelmet keres. A táplálékkal érkező szülő csőre után azonnal kapkodni kezdenek a fiatalok. A gólyamama eléjük teszi az eledelt. Kezdetben megfogja a fiókák csőrét, és az ízletes falatok felé irányítja. A vizet szintén a csőrében hozza a jólakott kiscigolyáknak.

b) Vizsgáld meg a szöveg mondatait! Mondd el, mit tapasztaltál!

c) Jelöld aláhúzással, hogy mi az olvasott szöveg témája!

- ★ Bemutatja a gólyákat.
- ★ Megtudjuk, hogyan készítik a gólyák a fészkeket.
- ★ Megtudjuk, hogyan táplálják a gólyák a kicsinyeiket.

2. A szöveg egymással összefüggő mondatokból épül fel. Minden mondat valami újat közöl a témáról.

Ez alapján melyik mondatcsoport tekinthető szövegnek? Keretezd be! Indokold a választásodat!

- ★ Beköszöntött az ősz. Szépen süt a nap. Megérett a szőlő. A mustból bor lesz. A seregélyek szívesen csemegéznek a szőlőskertekben.
- ★ A szőlőskertekben megkezdődött a szüret. A leszedett szőlőt ledarálják, majd kiperéselik. Az ízletes mustot hordókba töltik. A szőlőlé lassan forni kezd, és bor lesz belőle.

3. a) Olvasd el a mondatokat! Húzd alá azokat, amelyek témája kapcsolódik az első mondathoz!

Elmúlt a nyár. Kezdődik a tanítás. Emlékezetes marad számomra. Megtanultam úszni. Szorgalmas leszek a harmadik osztályban. Szeretnék eredményesebben tanulni. Most már nem félek a víztől. Szívesen megyek uszodába.

b) Olvasd fel az aláhúzott mondatokat!

c) Indokold meg, lehet-e szövegnek nevezni azokat a mondatokat, amelyeket nem húztál alá! Miért?

4. a) Figyeld meg a képsort! Ennek megfelelően állítsd sorrendbe a mondatokat!

- ☐ Gyorsan felöltözik.
- ☐ Tamás minden reggel fél hétkor ébred.
- ☐ Reggeli után megmossa a fogát, és elindul az iskolába.
- ☐ Kinyitja az ablakot, hogy friss levegővel teljen meg a szoba.
- ☐ Néhány perces reggeli tornával kezdi a napot.
- ☐ Az asztalhoz ül, ahol már várja a ropogós rozskenyér és a gőzölgő kakaó.
- ☐ Alaposan megmosakszik.

b) Olvassátok fel egymásnak a mondatok rendezésével kialakult szöveget!

c) Mondd el, te hogyan készülsz reggelente!

5. a) Egészítsétek ki szöveggé a megkezdett mondatokat! Segít a kép.

Tímea hazafelé ment az iskolából, és _____

Látta, hogy _____

Megállt a járda szélén és türelmesen várakozott.

A jelzőlámpa zöldre váltott, ezért _____

A túloldalon Jutka várta, aki _____

b) Olvassátok fel a kiegészített szöveget!

6. a) Nézzétek meg a képet! Mi történhetett Zsófiéknál?

b) Alkossatok szöveget a képről a megadott szavak felhasználásával!

várta	→	megérkeztek	→	leültek
gratuláltak	→	átadták	→	örült
égett	→	elfújta	→	megkínálta
játszottak	→	nevettek	→	elbúcsúztak

c) Írd le a fogalmazásodat!

7. Találjatok ki olyan történeteket, amelyekbe az alábbi mondatok beilleszthetők!

- ★ Tetszett ez nagyon az oroszlánnak!
- ★ Lélegzetünket visszafojtva, lábujjhegyen mentünk tovább.
- ★ Gondosan becsomagoltam, és átkötöttem egy masnival.

8. Találjatok ki egy történetet! A befejezése valamelyik itt következő mondat legyen!

- ★ Soha többé nem leszek irigy.
- ★ Bárcsak még egyszer láthatnám!
- ★ Ettől kellett úgy megijedni?
- ★ Aki másnak vermet ás, maga esik bele.

Folytassátok a megkezdett mesét úgy, hogy mindenki egy-egy mondattal fűzze tovább a történetet!

Egyszer egy medvebocs úgy gondolta, ideje felfedeznie a világot...

Szövegalkotás szóban és írásban

A fogalmazás címe

1. Fejezzétek ki a képek tartalmát egy szóval vagy egy rövid mondattal! Ne ismételjétek meg a társaitok által megfogalmazott gondolatokat!

2. a) Mi a címe ennek a jól ismert mesének? Írd a vonalra!

A holló a faágon ült egy nagy szelet sajttal a csőrében. Éppen arra jött a róka, és nagyon megkívánta a finom csemegét.

Hízelegve felszólt a fára:

– Te holló! Gyönyörű tolladnak nincs párja. Szépséged felülmúlja a többi madárét. Ha a hangod nem lenne olyan rút, akár a madarak királya is lehetnél.

– Rút a hangom? – rikácsolta a holló, s közben kiejtette csőréből a sajtot.

A róka csak erre várt, gyorsan eliszkolt a könnyen szerzett zsákmánnyal. A holló pedig azóta is bánja, hogy hitt a hízeltgőnek.

- b) Válaszd ki és húzd alá, melyik cím illik még az előző meséhez! Indokold meg a választásodat!

★ A póruul járt holló

★ Kie lesz a sajt?

★ A holló éneke

★ A hiú holló és a ravasz róka

★ Az éhes róka

★ A róka, a holló és a sajt

★ A sajt

★ Ne higgy a hízelgőnek!

3. Másolj ki az olvasókönyved tartalomjegyzékéből kérdést, felkiáltást, kívánságot vagy felszólítást kifejező címekeket!

4. a) Figyeld meg a következő címek tartalmát! Kösd a címet a rá jellemző kerethez!

Kinizsi

A mókás majmok

Az irigy testvér

Királyválasztás Budán

A kutya, a macska meg az egér

Téli reggel

Közeledik-e a tavasz?

Hogyan tanultam meg olvasni?

Ugorjunk árkot!

Utal az eseményre.

Megnevezi az esemény idejét.

Jelzi az esemény helyét.

Megjelöli az esemény főszereplőjét.

Utal a főszereplő tulajdonságára.

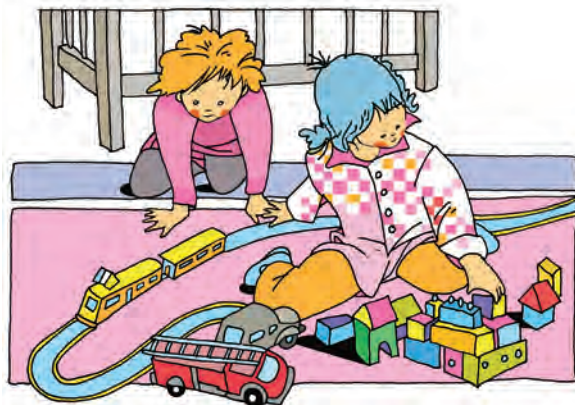
b) Figyeld meg a fenti címek kezdőbetűjét és az írásjeleket! Egészítsd ki a következő megállapítást!

A művek címében az első szót _____ írjuk.

A cím után nem teszünk _____, de a _____

és _____ kiírjuk.

5. a) Adj minél több címet a képeknek a megadott szempontok szerint!

★ A cím eseményt nevezzen meg:

★ A cím az esemény idejére vonatkozzon:

★ A cím az esemény helyszínére utaljon:

★ A cím a szereplő valamelyik tulajdonságát fejezze ki:
